

Niels Jørgen Cappelørns prædiken Mariæ bebudelsesdag

Taler

Niels Jørgen Cappelørn
Professor i Søren Kierkegaard-
studier, præst og dr.theol. h.c

Dato

12. marts 1978

Sted

Helligåndskirken

Omstændigheder

Denne prædiken holdt Niels Jørgen Cappelørn ved sin indsættelse som ulønnet hjælpepræst i Helligåndskirken i København.

Prædikentekst

Lukasevangeliet kapitel 1, vers 46-55

Salmer

Denne er dagen, som Herren har gjort
Kom, sandheds Ånd, og vidne giv
Nu kom der bud fra englekor

—

Lovsynger Herren, min mund og mit indre
Påskeblomst! hvad vil du her (altergangssalme)
Nu takker alle Gud

1

Bøn før prædiken

Lad os bede:

5

Gud, tråd i dag ind hos os og fyld os med din ånd. Bebud for hver af os: jeg er
din frelser.

Amen.

10

15

Dette hellige evangelium på Marias bebudelsesdag skriver efter anden textrække
evangelisten Lukas i det 1. kap. v. 46-56.

[evangelieteksten læses]

Marias lovsang

25

I dag rundt regnet 9 måneder før jul er det Marias bebudelsesdag. Den dag da Gud gav bud om, at han ville blive menneske blandt mennesker, at han ville lade sig føde ind i menneskeheden på lige vilkår med os. Han ville det af to grunde: *dels* for at vi skulle lære os selv at kende som syndere, *dels* for at give sig selv til kende for os som den, der besejrer og tilgiver syndere.

30

Det er en sand festdag, hvor *vores* lovsang skal hente ord og fylde fra Marias lovsang:

35

"Min sjæl højlover Herren, og min ånd fryder sig over Gud, min Frelser"!

I trosbekendelsen bekender vi os til den treenige Gud. Til Gud Fader, Gud Søn og Gud Helligånd. Den samme treleddede opbygning genfinder vi i Marias lovsang. Hun priser først Gud som Herre, derpå som sin Frelser og dernæst som den handlende – og Helligånden er jo netop den nærværende og virkende Gud. Samtidig bringer lovsangens tre trin den rette orden til veje, idet den fremdrager *skaberen* for skabningen, *frelseren* for frelsen og *giveren* for gaverne.

40

"Min sjæl højlover Herren".

45

Maria lovpriser og ophøjer Gud som skaberen.

Hun ophøjer ikke sig selv, hun tillyver sig ikke Guds gerninger og hans gaver som sine egne, tværtimod træder hun til side og henfører alt til Gud. Således bliver Maria, som symbol på det troende menneske, modstykket til skabelsesberetningens Eva, som symbol på det ikke-troende menneske. Eva-mennesket er den ulydige, selvrådige og selvhævdende, der lukker sig til over for Gud. Modsat er Maria-mennesket den lydige, tillidsfulde og selvopgivende, der åbner sig i modtagelighed over for Gud. Eva-mennesket roser sig af sig selv, mens Maria-mennesket efterfølger anvisningen i dagens epistel og roser sig i Herren. Eva-mennesket, den ikke-troende, er optaget af sine egne frembringelser, sit produktionsapparat, sin naturerobring, og lader *dem i sin* verden indtage den plads, som – i lovsang – tilkommer skaberen. Maria-

55

60 mennesket, den troende, deltager i lovsangen. Og at deltage i lovsangen er en dobbeltbevægelse. For det første er det at komme i kirken og være med i menighedens fælles lovprisning af de livsindgribende og livsomskabende ting, som Gud har gjort og gør, med det formål at styrke vor tro, trøste de svage og forfærde de overlegne og vældige. For det andet er *det* at lovprise Gud også at
65 lade sin egen menneskelige existens deltage i den øvrige skabnings glæde over at være til. Og det sker netop ved at bekæmpe vores besiddelsestrang, beherskelseslyst og forbrugermoralitet; ved at sprænge vores ideologisk-fastlåste og problemforgiftede tilværelsesforståelse. Ved at bringe lindring til de syge, glæde til de ensomme, trøst til de sorgfulde, og fred til de fortvivlede, der
70 fortvivlet end ikke tør være ved sig selv. Og denne konkrete, aktive lovsang er netop muliggjort derved, at han, Kristus som genopretter mennesket, er blevet menneske midt iblandt os. Derfor udbryder vi med Maria:

"min ånd fryder sig over Gud, min frelser"!

75

Og Maria fortsætter:

"thi han har set i nåde til sin ringe tjenerinde... thi den mægtige har gjort store ting imod mig".

80

Gud udvalgte ikke en af de fine og fornemme ypperstepræstelige døtre som sit redskab. Men han valgte en ringe, uanseelig pige fra samfundets nederste lag som sit redskab for at blive menneske.

85 I skabelsesberetningen hedder det, at "Guds ånd svævede over vandene", og Gud skabte derved alt af intet, verden blev til. Svarende hertil siger Gabriel til Maria under bebudelsen: "den Højestes kraft skal overskygge dig", og Gud skabte derved det højeste af det laveste, en ny verden blev til. Kristus, der genopretter menneskene, blev født af en nedtrådt kvinde, der måtte føde sit
90 barn i en stald. Ifølge Jesajas forjættelse skød kvisten med blomst frem af den tørre og sprunkne rod. Alt er nyt i Kristus.

"Gud har set i nåde til sin ringe tjenerinde", dvs. Gud ser nedad, ned i dybet, til det uanseelige, mens vi mennesker er rettet opad, op imod anseelse, i stræben
95 efter magtpositioner, materielle goder og altforklarende videnskab. Mennesker, der befinder sig der, er ydermere genstand for beundring, alle strømmer til for at få del i deres storhed. Men i dybet vil helst ingen se; dem, der befinder sig i

ringhed, foragtighed og angst lader vi helst skøtte sig selv. Kun Gud ser
100 helhjertet ned i dybet, til nød og elendighed, og han alene er alle dem nær, som
er dernede i hjælpeløsheden. For som det hedder i Kristushymnen i
Filipperbrevet:

Kristus "tømte sig selv og tog tjenerskikkelse på og blev mennesker lig... han
105 ydmygede sig selv og blev lydige indtil døden, ja, døden på et kors".

Helt dernede i ondskabens værste dyb, hvor selv intet menneske når, der når
Gud ned og viser sin skabermagt og sin nåde.

110 Kristus tømte sig selv og tog lydigt tjenerskikkelse på indtil døden. Maria tømte
sig selv og sagde i lydighed:

"Se, jeg er Herrens tjenerinde; mig ske efter dit ord!"

115 I mødet mellem Gud og det brudte menneske, skal mennesket tømme sig selv og
opfyldes af Gud, for kraft udfolder sig i magtesløsheden. Gud brugte Maria, et
brudt og ringe menneske, som redskab for selv at blive menneske. Og således
bruger Gud stadig brudte mennesker som redskaber for at blive menneske,
nemlig i det næstekærlige møde mellem to mennesker. At tømme sig selv, at gøre
120 sig selv ringe, vil netop sige at skaffe sig selv bort så at Gud barmhjertigt kan
skaffe plads for næsten i kærlighed.

Og – synger Maria – Guds "barmhjertighed varer fra slægt til slægt over dem,
som frygter ham".

125 At frygte Gud vil sige at give afkald på egne meningers og handlingers forrang
og i stedet sætte tilliden til Gud højest. Oppuster vi os i egen sikkerhed ligner vi
en sæbebobbel, der ganske vist changerer smukt i alle regnbuens farver, men
som ved mindste berøring opløses i den blå luft. Frygter vi derimod Gud og
130 lader *vores* kraft gå ud, så går *Guds* kraft ind og giver os kræfter til at leve sandt.
Da Kristus blev kraftsløs på korset, satte *Guds* kraft sig igennem og overvandt
de destruktive magter: synden og døden. Guds kraft udfolder sig i
magtesløsheden. Det er Guds evige barmhjertighed, at vi i Kristus er blevet
befriet fra det *selv*, vi selv vil, og sat frie til at ville det *selv*, som Gud har skabt os
135 til at være.

Hør nu, hvad Maria lovsynger om Guds vældige gerninger:

- 140 "Han... har splittet dem, der er hovmodige i deres hjertes tanker; stormænd har han stødt fra troner og løftet småfolk op i højhed; hungrige har han mættet med gode gaver og sendt rige tomhændet bort".

- 145 Således beskriver Maria Guds store gerninger som et konkret udslag af hans barmhjertighed, en barmhjertighed som er evig og derfor nærværende i enhver generation, også i vores. Omend den er stykkevis til stede nu for i Guds fremtid at folde sig helt ud i sin alt og alle omfattende fylde. Disse handlinger er altså Guds barmhjertigheds gerninger, der udfolder sig *først* som en omvæltning af normale *magtforhold*, og dernæst som en omvæltning af normale
150 *besiddelsesforhold*.

Denne Guds omvæltning af de almen menneskelige magt- og ejendomsforhold forløber således:

- 155 Gud splitter de hovmodige, dvs. han splitter dem, der bedrevidende rotter sig sammen i ideologiske grupper i modstand mod sandheden.

Gud detroniserer de uretfærdige magtbesiddere, som pralende misbruger egne rettigheder og magtpositioner.

160

Og han fratager de kynisk rige den kapital, de benytter til udbytning og egen økonomisk vækst.

- 165 I skærende kontrast hertil løfter Gud småfolk op i højhed, dvs. han giver de frygtsomme mod; han gør *dem* duelige, der i verdens og egne øjne er ubrugelige; han giver *dem* deres ret, der er undertrykte og diskriminerede i forhold til køn, race og politiske anskuelser.

- 170 "Hungrige har han mættet med gode gaver", dvs. Gud er i sin barmhjertighed nærværende både hos de sociale tabere blandt os og hos de sultne og hungerramte befolkningsgrupper i den tredje verden. Og hvis den vestlige verden som følge af den industrielle udvikling lader sin rigdom voxe på de mindre udviklede landes bekostning, sendes den tomhændet bort.

- 175 Nu betyder disse omvæltninger ikke, at de individuelle forskelle ud jævnes og vi

gøres til en forskelsløs hob. Men det betyder, at hos Gud er der ingen undertrykkelse, ingen personsanseelse. Det er den sande kristelige ligelighed, som danner det nødvendige grundlag for vore individuelle forskelligheders funktion i menighedens fællesskab.

Vi må både som enkeltpersoner og som menighed tillidsfuldt tro på, at Gud har vilje og magt til at gøre store ting imod os. Den tro får os som enkelte til at frygte, når vi er stærke, og være trøstige, når vi er svage.

Marias bebudelse er særlig aktuel for os her i Helligåndskirken. For Joakim Skovgaards forgyldte oliemaleri på kirkens bagvæg skildrer jo denne begivenhed. Når vi træder ind i kirken, møder vi således budskabet om, at Gud er blevet menneske, at Gud træder os i møde. Går vi helt op i den anden ende af kirken, har vi altertavlens fremstilling af Kristi himmelfart, der forudsætter påskens opstandelse, Guds riges sejr over menneskenes rige, kærlighedens sejr over ondskaben. Bag os har vi dåben, hvor vi fik del i Kristi død og opstandelse og derved indlemmedes i de troendes menighed. Foran os har vi alterbordet, hvor Kristus fra sin fortid og sin fremtid taler ind i vores nutid og sætter os i bevægelse mod Guds fremtid, hvor alle ødelæggende og onde magter er besejret. Her træder Gud os i møde med sin nåde og tilgivelse, hvorved vi genoprettes og sættes frie til at leve i kærlighed til hverandre. Han, som genopretter mennesket er midt iblandt os, han lever. – Herfra sendes vi ud i verdens hverdag med glæde og fred. Og på vej ud bliver vi af Marias bebudelse mindet om, at ligesom *Gud* blev menneske gennem Maria, således bliver han også menneske i dag i os, når vi praktiserer kærlighed til vores næste. For Jesus sigen hvad I har gjort imod en af mine mindste, har I gjort imod mig.

Sandelig, vi højlover Gud, vor Herre, og vi tiljubler Kristus, vor Frelser!

Amen.

(Lovprisning)

Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden, som det var i begyndelsen, således også nu og i al evighed. Amen.

220 (Kirkebøn)

Himmelske far, se du i nåde til os.

225 Vi takker dig for fællesskabet i din kirke. Forny det ved din Helligånd. Overvind mistro og splittelse iblandt os, og lad os leve i tro og indbyrdes kærlighed. Giv kraft og troværdighed til evangeliets forkyndelse og giv glæde og velsignelse ved dine sakramenter. Lær os at lytte til dit ord og handle efter det.

230 Send din kirke til alle jordens folk. Lad dit ord lyde uforfalsket, for at dit rige, som brød frem i Kristus Jesus, med retfærdighed og fred og glæde må udbredes og voxe. Vi beder for vores egen menighed, for hele den kristne kirke, og for alle dem, som gør tjeneste i den på hver sin måde.

235 Skab fred i verden. Lad ikke stormagternes politiske interesser få magten over de svage. Stands den undertrykkelse og de terrorhandlinger, som gør livet meningsløst for mange mennesker. Vi beder for alle, der er ramt af krig og naturkatastrofer, for alle flygtninge og forurettede, og for dem, som mangler det daglige brød. Gør os, der tilhører den rige verden, til glade givere, og hold os borte fra den lurende fristelse til sikkerhed og overmod.

240 Beskærm vort folk og vort land. Vær med regering, folketing, de nyvalgte kommunalråd og al anden lovlig øvrighed. Giv dem indsigt og vilje til at beskytte de svage og holde de magtbegærlige i ave. Bevar dronning Magrethe og hele det kongelige hus.

245 Trøst og styrk alle dem, som er syge og sorgfulde og dem der skal dø. Forbarm dig over de tvivlende og anfægtede. Vær nær hos dem, der føler sig ensomme og forladte, misforstået, sat uden for og adskilt fra dem, de holder af, dem som fortvivlet ikke kan finde ud af livet og dem som fristes til at tage deres eget liv.

250 Stå os alle bi, når fristelse og onde hensigter trænger sig på.

Giv os at deltage helhjertet i Marias lovsang: "Min sjæl ophøjer Herren, og min ånd fryder sig over Gud, min frelser", og gør os til dine medarbejdere.

255

Lys din fred over de døde, og vær os nær i vore sidste timer. Skænk os for Jesu Kristi skyld et evigt liv.

Amen.

260

(Den apostolske velsignelse)

265

Lad os med apostlen til ønske hverandre:

Vor Herres Jesu Kristi nåde, Guds kærlighed og Helligåndens samfund være med os alle.

270

Amen.

275

Og så vil jeg gerne benytte denne lejlighed til at give udtryk for min store taknemlighed over, at jeg i dag har fået lov til at blive indsat her i Helligåndskirken som ulønnet hjælpepræst.

280

Min tak retter sig i første omgang til kirkeministeriet for ansættelse, til biskoppen for kollats og til domprovsten for indsættelse og indsættelsestale.

285

Dernæst retter jeg en hjertelig tak til hele menigheden, både fordi I modtog mig og altid har behandlet mig som en af jeres, og fordi I har givet mig grund til at håbe, at jeg også som præst må forblive en af jeres i det bærende fællesskab.

290

Men en særlig tak skylder jeg den del af menigheden der udgør menighedsrådet. Alle er I fra første færd varmt gået ind for min tilknytning til kirken, og utrætteligt har I forfulgt denne indstilling, indtil min ansættelse blev en realitet.

295 Jeg veed allerede fra det første menighedsrådsmøde, at vi vil få et fredeligt og
festligt samarbejde.

300 *Grethe og Ernst Wohlert*, Rønnow Larsen og Flemming Dreissig takker jeg for
glad imødekommenhed. Forventningsfuldt ser jeg frem til det nære samarbejde
med jer ved gudstjenester.

305 *Endelig takker* jeg også kirkens præster: Gurli Vibe Jensen, Karl Kynde og
Theodor Jørgensen. Jeg glæder mig til at gå ind i jeres arbejdsfællesskab, som jeg
veed er givende og præget af gensidig respekt. *En sidste og særlig varm tak*
skylder jeg dig Gurli, uden din åbenhed og støtte skulde jeg ikke nu holde min
indsættelsesprædiken. At være præst sammen med dig veed jeg er inspirerende
og styrkende.

310

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype

Maskinskrevet manuskript

315

Tags

Anden tekstrække, Mariæ bebudelsesdag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/niels-jorgen-cappelorns-praediken-mariae-bebudelsesdag>

320

325

330